

Nr 1558

Av herr Strömberg m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 159, angående gymnasieskolan.

(Lika lydande med motion nr 1340 i Första kammaren)

Redan år 1964 fattades beslut som ligger till grund för en omfattande och genomgripande förändring av skolväsendet på stadier ovanför grundskolan. En helhetssyn på olika utbildningsmöjligheter har varit vägledande för reformarbetet. Fr. o. m. den 1 juli 1971 ersättes de tre skolformerna yrkesskola, fackskola och gymnasium av en enda skolform, gymnasieskolan.

Genomförandet av en i stort sett samlad skolform, gymnasieskolan, innebär enligt vår uppfattning ett betydelsefullt steg för att förnya och förbättra ungdomens utbildningsmöjligheter. Den samordning som avses ske bör kunna medverka till att prestigebundna värderingar av olika studievägar och yrkesområden alltmer försvinner.

Även om det kommer att ta relativt lång tid innan gymnasieskolan är helt genomförd, är det ytterst angeläget att man redan från starten får ett för hela stadiet enhetligt regelsystem.

Den i den allmänna debatten centrala frågan i hela komplexet kring gymnasieskolan har varit hur skolledningen skall utformas. Genom det påbörjade reformarbetet har den nuvarande skolledarorganisationen utsatts för så hårda påfrestningar, att en förstärkning ansetts nödvändig före den 1 juli 1971. Skolledarutredningen har i sitt betänkande föreslagit en helt ny organisationsmodell. Denna innebär också en ny ansvars- och arbetsfördelning, enligt vilken planerings- och utvecklingsarbetet skulle koncentreras till den centrala kommunala skolförvaltningen.

Vi finner för vår del att det av skolledarutredningen föreslagna systemet inte skapar resurser för att genomföra de målsättningar som ställts upp för den nya gymnasieskolan. Effekten blir i stället en stark centralisering av beslutsfattandet. En sådan utveckling strider mot den tendens som finns på andra arbetsplatser. I stället borde man pröva möjligheterna att med utgångspunkt från nuvarande ledningsfunktioner vid gymnasium, fackskola och yrkesskola få en förstärkning av skolledningen i avsikt att i allt högre grad decentralisera beslutsfattandet. Genom en sådan åtgärd skulle förutsättningar skapas för att ge både anställda och elever ett större inflytande över sin arbetsplats. En sådan fördjupning och förstärkning av närdemokratien är både önskvärd och nödvändig för att uppnå gymnasieskolans målsättning. Vi hälsar därför med tillfredsställelse att propositionen klart tagit

avstånd från skolledarutredningens tankegångar och föreslagit att statliga bestämmelser om skolledarorganisationen för gymnasieskolan främst bör avse tjänster som behövs för ledningen av skolenheterna.

Vi har tidigare påpekat att det är angeläget att man skapar ett för den gymnasiala skolan enhetligt regelsystem. Till sin övervägande del kommer denna skola att ha kommunerna som huvudman. Det är därför önskvärt att denna enhetlighet i fråga om regler kommer att gälla alla under skolstyrelsen hörande skolformer. I det fortsatta arbetet på utformningen av statsbidragen bör denna princip därför beaktas. På så sätt skulle en viss avlastning kunna ske av skolstyrelsernas administrativa belastning.

I grundskolan har sedan länge funnits ett väl fungerande system för studie- och yrkesvägledningen. Någon motsvarande organisation för de nu existerande skolformerna motsvarande gymnasieskolan finns ej. Detta har framstått som en allvarlig brist. För att underlätta dels elevernas yrkesval, dels deras fortsatta val av studieinriktning är en väl fungerande studie- och yrkesvägledning nödvändig. Det system som skall användas för denna verksamhet måste regleras så att en samordning sker mellan grundskolan och gymnasieskolan. Kungl. Maj:t bör snarast lägga förslag om hur denna verksamhet skall utformas.

En fråga som under senare år tilldragit sig allt större uppmärksamhet är utbildningen av de handikappade. Detta gäller inte bara dem som lider av fysiskt eller psykiskt handikapp utan också dem som av sociala skäl, t. ex. anpassningssvårigheter, lämnat den obligatoriska skolan med mindre tillfredsställande skolunderbyggnad. Även om under senare år stora ansträngningar gjorts för att skapa bättre möjligheter för dessa elever att inom den ordinarie undervisningens ram få sin utbildning tillgodosedd återstår ännu mycket att göra. Förslaget om mindre studiekurs är enligt vår uppfattning ett riktigt steg, som kan hjälpa bl. a. dessa elever. Dock bör denna möjlighet finnas på hela den gymnasiala skolan. I den utredning om detta problem som aviseras bör hela frågeställningen om handikappade elevernas skolgång inrymmas. Särskild uppmärksamhet bör därvid ägnas formerna för att inom den gymnasiala skolan ge de elever som i grundskolan fått någon form av specialundervisning en fullgod utbildning som svarar mot individernas förutsättningar.

I propositionen föreslås att på heltidsanställd skolsköterska inte bör ankomma mer än 1 000—1 200 elever i gymnasieskolan. Några remissinstanser har föreslagit att antalet elever sänks till 800.

Enligt vår uppfattning fyller skolsköterskorna många väsentliga uppgifter, inte bara medicinska utan även av annan art. Angeläget är att skolsköterskan dels har en god personkänedom, dels beredes tillfälle till mera rådgivning för de elever som så önskar. Det är därför önskvärt att elev-

antalet ej blir alltför stort. Vi förordar att på heltidsanställd skolsköterska ej skall ankomma mer än 800 elever.

Enligt skolstadgan, 2 kap. 17 §, får skolstyrelsen medge att en elev får ersätta skolgång i årskurs 9 i grundskolan med skolgång i yrkesskola, om eleven har en bestämd yrkesinriktning för vilken grundskolan inte kan anses ge tillräcklig grundutbildning, eller med utbildning hos hantverkare eller företagare, om eleven hos denne erhåller planmässig undervisning i yrkesarbete och yrkesteorier och dessutom får allmänbildande undervisning i årskurs 9 i grundskolan eller annan skola med likvärdig undervisning. Denna bestämmelse har sedermera med utgångspunkt från departementschefens uttalande i proposition 1962: 54 om reformering av den obligatoriska skolan fått en restriktiv tolkning, innebärande att skolgång i årskurs 9 i grundskolan endast i undantagsfall får bytas mot skolgång i yrkesskola eller mot utbildning hos hantverkare eller företagare.

Riksdagen har vid behandling av proposition i ärendet alltid hittills hävdat att en möjlighet att utbyta skolgång i årskurs 9 mot skolgång i yrkesskola eller mot utbildning hos hantverkare eller företagare skall finnas, även om den avses tillämpad endast i undantagsfall.

Enligt propositionen nr 159 skall dock denna möjlighet för elev att ersätta skolgång i årskurs 9 i grundskolan med skolgång i yrkesskola eller med utbildning hos hantverkare eller företagare inte längre bibehållas. Samtidigt är det klart utsagt i gällande läroplan för grundskolan att skolstyrelsen får besluta sådan jämkning i studiegången i årskurs 9 som bedöms vara nödvändig för att skolgången skall bli meningsfull för en elev. Denna jämkning kan även avse utsträckt praktisk yrkesorientering. I undantagsfall kan eleven enligt 36 § andra stycket skollagen befrias från det sista skolåret.

I specialfall av här antytt slag kan det vara en utväg att utbyta skolgång i årskurs 9 mot utbildning hos hantverkare eller företagare. Enligt vår mening bör därför den möjligheten finnas kvar.

I direktiven för utredningen angående skolans inre arbete (SIA) anges bl. a. att de sakkunniga skall lägga fram förslag om »de pedagogiska förändringar och kompensatoriska åtgärder» som är nödvändiga för att de elever som i dag inte finner tillräcklig stimulans i skolarbetet skall uppleva undervisningen som meningsfull. Det finns därför anledning invänta utredningens förslag innan några förändringar av nuvarande förhållanden vidtas.

Med stöd av vad ovan anförts hemställer vi,

1. att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag till enhetligt system för statsbidrag till det under kommunerna lydande skolväsendet;

2. att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag om utformningen av den framtida organisationen för studie-

och yrkesvägledningen inom såväl grundskolan som gymnasieskolan;

3. att den utredning som skall behandla frågan om förlängd undervisning ges i uppdrag att särskilt undersöka möjligheterna att ge de elever som i grundskolan fått någon form av specialundervisning en fullgod utbildning inom gymnasieskolan;

4. att riksdagen som sin mening uttalar att på heltidsanställd skolsköterska ej skall ankomma mer än 800 elever; samt

5. att riksdagen avslår Kungl. Maj:ts förslag att skolgång i årskurs 9 i grundskolan ej längre skall kunna utbytas mot utbildning hos hantverkare eller företagare.

Stockholm den 24 november 1970

K.-E. Strömberg (fp)

Ingegärd Fränkel (fp) Olle Westberg (fp) Thorvald Källstad (fp)
i Ljusdal

Nr 1559

Av herr **Wennerfors m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 159, angående gymnasieskolan.

(Lika lydande med motion nr 1342 i Första kammaren)

Stockholm den 24 november 1970

Alf Wennerfors (m)

Britt Mogård (m) Ove Nordstrandh (m) Ingrid Sundberg (m)
